

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

UDVARHELYMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET, A SZÉKELYFÖLDI ELSŐ BAROMFITENYÉSZTŐ ÉS MÁS EGYLETEK KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Készegek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.
Telefon Egy példány 10 fillér. Telefon

FŐSZERKESZTŐK:

Dr Gyarmathy Dezső,
földbírtokos.

Dr Hinléder Fels Ernő,
orsz. képviselő.

Dr Kállay Tamás,
orsz. képviselő.

Dr Pál Ernő,
ügyvéd.

Dr Viola Sándor,
ügyvéd.

SZÉPIRODALMI FÜGMUNKATÁRS: **Fülei Sz. Lajos.**

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a köziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora I K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Az adminisztrátor beiktatása.

Irta: Ugron Zoltán.

A november 14-iki közgyűlés mozgató motivumai tisztázva kell hogy legyenek a közönség előtt, nehogy a kép, mely némely fázisában csunya volt, esetleg oly interpretátorra akadjon, ki visszataszító színben tüntetné fel azt.

Az obstrukcióra reá voltunk kényszerítve azok által, kikre a nemzeti ellenállás széles medrében joggal bazirosztak s kik az utolsó gyűlésen gyáván megfutottak, kivéven ezáltal a többséget kezeinkből arra, hogy a vármegye méltóságának megfelelő határozatokat hozzunk.

Nem elégedtek meg ezzel, de lehetetlenné tették az ügyrend csalárd alkalmazása által még egy méltóságteljes nyilatkozat, vagy kisebbségi tiltakozás megtételét is.

Igy nem adatván mód arra, hogy pártunk a jegyzőkönyvben nyomot hagyó dolgot mivelhessen. Kénytelenek voltunk egy oly módszerhez folyamodni, mely szertelensége által mindenha jelezze, hogy Udvarhely vármegyében voltak férfiak, kik az önkényuralom küldöttét nem félték s megtették legalább annyit, hogy ha a megye becsületét nem is, de legalább a magukét megmentették.

Hiszem, hogy e világos felállítás a célnak, igazolni fogja a zavaros eseményeket, mert hisz sziszifuszi munka 30—40 embernek, abból alig 10 hosszabb lélekzetű szónoknak egy erőszakoskodó vezetés és a többségnek furfangos módon kihasználta félelmével egy gyűlést 12 órán át huzni. Minden ilyen harc ki kell hogy használja a humort és az élénkség fentartása nem egy léha tettet vet felszínre.

De kérdem én, azok számíthatnak-e a komoly elemek címére, kik a hatalom első megnyilatkozása előtt meghunyászkodtak s annak érdekében keresztülgazoltak törvényen, jó izlésen, következetesen, állatván magukat egy oly felfogással, hogy régi álláspontjuk az általános bizalmatlanság az alkotmányellenes kormány ellen fennáll, — de ők szeretett barátjukat installálják.

Magyarország legjobbjai az országnak jelen helyzetéből való

kivezetésének egyetlen módját a passzív rezisztenciában találják Béccsel szemben. Ellenben megfőzőivel szemben, úgy a kormány, de főképen annak elérhető eszközeivel az adminisztrátoroknak a legkézzelfoghatóbb aktivitást.

Hát nem fejtetöre állított okoskodás azok részéről, kik eddig a vezérbizottság határozatait normatíva képpen többször dokumentálva elfogadták, rezervába léptek barátjokkal, a megye szülöttjével szemben, nem is szólva azokról, kik hozsanával és örült dervis-táncsal fogadták?

Hiszen nem lehet a magyar ügynek ártalmasabb ellene, mint kinek külső körülményei sikerre engednek következtetni.

Hisz a félelem nem mindig gyávaság, de előre látás. Lehet-e kegyetlenebb közege egy törvénytelen kormány, mint aki ellenfelei gyöngéjét ismeri és lelkiismeretlenül támaszkodik egy oly pártra, melyről tapasztalatból tudja, hogy minden hatalomtól kitaratja magát.

Az ügy komolysága, ha megfontolást is ajánlott, féktelenségig kellett fokozódjék az ellentállás, melyet a hazafiak életösztöne hívott elé.

Gyöngé tehetőségem szerint részt vettem e harcban, kérem társaimat, ne vegyék el egyetlen babérom sem, de adjanak inkább a magokéból, hisz ez az ember, ki családom nevét viseli, kinek egy fiam keresztnevét is nyerte, hazája után nekem vétett legtöbbet.

Sebekkel mentem a harctérre, melyeket Ugron János ejtett rajtam, mikor a rokoni érzést össze szaggatta a kinevezés elfogadása által; még több sebbel jöttem el, mikor az ügy érdekében tett erőfeszítés a köteleket sebeimről leszakgatta.

Enyhülést csak a hit ad, melyet a költő így fejez ki: „Mert jönni kell és jönni fog egy jobb kor stb.“

A távollevők.

Udvarhely vármegye árszása megszűnt. A darabontok jóvoltából van már főispánja, aki a közgyűlés határozata szerint a „szeretett“ jelzöt is igénybe veheti.

A november 11-iki közgyűlés el-

lentébe helyezkedve a nemzeti ellenállás ügyében hozott korábbi határozataival és nemzeti érzelmeivel, elhatározta, hogy a megyefőnököt minden szó nélkül beiktatja s ez a határozat az ellenzék minden ellenállása dacára foganatba is ment.

A felől mindenki biztos lehet, hogy a november 11-iki határozat nem a vármegye közönségének akaratát fejezi ki. Biztosak lehetünk a felől is, hogy az ellenzéki szellem, az ország igazi érdekeiért való lelkesedés az alkotmányhoz való ragaszkodás Udvarhely vármegye lakosságában ép oly erős, mint az ország azon vármegyéiben, a hol a nemzeti szellemet soha sem altatták el, hanem folyton ébren tartva táplálták és fejlesztették.

Hogy mégis megeshetett az ország egyik legmagyarabb vármegyében az a gyalázat, hogy a törvénytelen kormány a nemzeti akarat letörésére ideküldött cselédjét beeresztették, sőt hódolattal fogadták, azt egyrészt annak tulajdonítom, hogy a nemzeti öntudat és lelkesedés, mely más vármegyékben rég időktől fogva lobogva lángolt, itt hosszú ideig tartó mesterséges elfojtás után, csak a közelmúlt időben éledt föl s épen ezért még nem volt ideje arra, hogy a vármegyét az oda nem való alakoktól megtisztítsa.

Másrészt azonban be kell ismerünk, hogy nagyon sokan épen az által nyújtottak segédkezet a mindenre kapható, minden kormányt támogató elemeknek a győzelemre, hogy távol maradtak a közgyűlésről.

Ha akármilyen apró-cseprő ügyekről van szó, nem tűnik föl a részvétlenség, de mikor minden törvényhatóság maga a magyar állam, mert a parlament nemlétében itt folyik az ország ellenállása, akkor a közgyűlésről való távolmaradás bűn a haza ellen, egyenlő az ellenséggel való cimborálással, az árulással.

És kétszeres bűn a nemtörődőség olyan helyen, mint Udvarhely vármegye, ahol évek óta csak személyes politikát folytattak, minek következtében a közszellem erőtlenné, az ellenzék gyöngé s minden főispán valóságos kis király volt.

Ilyen vármegyében, ahol a bizottsági tagok nagy része csak játékszer a főispán kezében, egész biztosan lehetett arra számítani, hogy berendelnek mindenkit, aki berendelhető és fölhasználják az igazi közakarat elnyomására, a nemzeti becsület megcsufolására.

Miért nem jöttek tehát be azok a bizottsági tagok, akik eddig részesei voltak a nemzeti küzdelemnek? Miért hagyták cserben a döntő pillanat előtt azt a zászlót, a melyre a nemzeti becsület, a nemzeti boldogulás van felírva? Miért engedték, hogy a minden nemzeti érzéstől idegen, politikailag megbízhatatlan, elv és karakter nélkül való, mindig a hatalom pártján álló egyéniségek ismét érvényesülhessenek?

Vagy azt hiszik, hogy eleget tesznek a haza iránt való kötelességüknek, ha ellenzéki újságot olvasva, helyeslőleg bólintgatnak, otthon vagy a kaszinóban szidják a kormányt, hangzatos határozatokat hoznak a nemzeti ellenállásról s aztán mikor arra kerül a sor, hogy ezt az ellenállást meg is valósítsák, akkor szépen félreállanak?

Aki ennyit élegnek tart, az nem gondolkozik különül, mint a minden kormányt támogató, mindig föl-szinen uszó és érvényesülő, kitarított heloták.

Ilyen bizottsági tagokra pedig sem a vármegyének, sem az országnak nincs szüksége. **Dr Pál Ernő.**

A politikai helyzetről.

A gaszágok netovábbja.

A kormány az ő fegyverbarátjaival: a nemzetközi szocialistákkal oly messze ragadtatja magát, mely csak a tömlöcbe végződhetik.

A koalíciós ellenzék több tagja rándult le Pécsre Apponyi vezetésével. 20—25 ezer ember várta az ellenzék jeles férfait, hogy meghallgassák Apponyi, Wlassics felvilágosításait a politikai helyzetről. Szégyenletes dolog, de kaptak 300-ra menő nemzetközit, kik e férfias tüntetést nemcsak megzavarni törekedtek, de bicskákkal felfegyverkezve törtek Apponyi felé. Az ellenzék igen nagyszámú közönsége azonban megvédeni a vezért, reá támadt a szemét népre és azok, mint orgyilkosokhoz talál, örült gyorsasággal hagyták ott az őket leleplező hazafias közönséget.

Ezen orvtámadásért a lapok egyesesen a kormányt és a kormány baranyamegyei megbízottját br. Fejérváry Imrét teszik felelőssé, ki a katonaságot hátra hagyta az indóházánál, előrebocsátotta Apponyit követőivel és a hozzája furakodó nemzetköziesekkel, csupán kevés számú rendőrt hagyva ott. Amint irtuk, a párthivek ébersége mentette meg, hogy az orgyilkosok kése gyászt nem hozott nemzeti ügyünkre.

Harc az alkotmányért.

A haza minden részében nemes küzdelem foly az alkotmányért. Van ugyan minden megyében gyászmagyar, ki vállalkozik mulólagos anyagi előnyökért, de ezek saját megyéjük polgárai által sújtanak a legnagyobb megvetéssel. Így Kolozs megye főispánját még a családja is megtagadja.

Kassa város 13-án installálta a főispánját. De miként? Gróf Pongrácz Ferenc lett kinevezve, ki a polgármesterrel és polgármestere helyettesével előre megállapodva várta a végszót, hogy bármilyen zavar között is letegye az esküt. Kassa hazafias közgyűlése azonban nem várta be a végszót, felfüggeszti a polgármestert és helyettesét, eltávolítja a gyűlésteremből. A főispán most a polgármester kíséretében visszalopózik és két tanu előtt leteszi az esküt.

Az operett alakok száma szaporodik, a nemzeti ellenállás pedig erősödik.

Csendesítik a vármegyét.

Az udvarhelymegyei „baladó-párt” két szónoka közül az egyik a 11-iki közgyűlésen azzal indokolta Ugron János főispánját, hogy ez a megye csendességét fogja szűlni. Hogy mit értett alatta, nem tudom, de hogy a közvéleményt félreértette, azt tudtam akkor, most pedig láthatja ország-világ. 14-ikére volt kitűzve a főispán beiktatása. A megye aprajánagyja tudta, hogy ennek megtörténte a megye gyalázatát vonja maga után. De dacára az abszolutizmus szolgálatában levő Fejérváry-kormányának, szeretjük hangoztatni, hogy alkotmányos országban élünk. Alkotmányos országban pedig a többség elve győz, mi nem követjük az uralkodót és kormányát, ezért akceptáljuk a többség határozatát, mely leginkább megyei hivatalnok, jegyző, tanító és félrevezetett választókból állott ugyan, de kimondta az Ugron János installálását.

Ezzel szemben a törvényhatóság igazi független eleme, ha nem is tudta a vármegye becsületét megővni, törekedett a saját reputációját megmenteni.

A megye alispánja kirekesztve a törvényhatóság terméből Udvarhely város polgárságának férfi-tagjait, a megyeházat körül zárta csendőséggel és minden eshetőségre elkészülve, két század katonaság volt készenléte tartva.

Mondanom sem kell, hogy ez a kedélyeket minő csendes puskaporos hangulatba hozta. Pontban 10 órakor nyitotta meg a közgyűlést az alispán, közelében helyezve el már a korai órákban a főispánt, a terem belalakját megváltoztatva, a főispán elnöki állványát egy mellékterem ajtajához helyezték. A tokány déli 12 órára megrendelve. Egy szóval minden ügyesen elrendezve, hogy csakhamar főispánt kapjanak, de kifelejtették az ellenzék, a nemzeti küzdelem tekintélyes csapatát.

Az ellenzék obstruált a szó szoros értelmében és mivel tere szűkre volt szabva, Hollaki főispán bucsulevelével foglalkozott. Hozzá szólott Dr Valentsik, Dr Gyarmathy, Ugron Zoltán, Lukácsffy István, Ugron Ákos, Dr Kovácsy, Papp Mózes, Orosz Lajos, Deák Miklós, Dr Viola Sándor, Gyár-

fás, Báró Orbán Ottó, Gyertyánffy Gábor és Hlatky Miklós. Nincs miért felsorolnom azon érveket, melyek Hollaki volt főispán mellett és ellen felhozattak, a fő az, hogy az ellenzék hatalmas érvekkel mutatta ki, hogy Hollaki alkotmányos főispán volt, de az ujonnan kinevezett, már alapjában törvénytelen, az csupán a nemzet letörésére van kiküldve és beiktatása a megye gyalázata.

Falrahányt borsó volt, mert az örökké főispánt támogató párt csatlakozott Ugron Jánoshoz és ez által a nemzetet letiporni akaró kormányhoz. Végül is a Hollakira vonatkozó ügy az állandó választmány javaslatával, mely a bucsuírat jegyzőkönyvbe vezetését javasolja, este 9 órakor befejeztetett.

Most következett Ugron János beiktatása. Szánandó kép, szánandó ember. A miniszteri leirat felolvasása után beoson Ugron János és valamit elkezd mondani, azt mondják esküt, de az óriási zürzavarban a legközelebbi szomszédjai sem hallják. Kétségbe is vonjuk, hogy az eskü lett volna, hisz oly gutaütés által környékezett embert láttunk az Ugron János parhuzelyében, kit képtelennek tartunk két szó elmondására. Az állítólagos eskü elmondása után lerogyott székére, többet ugy állítják, elnöki elfoglaló beszédet akart mondani, de a nagy tumultusban ez sem sikerülve, hivi — mert most még vannak ilyenek is — kivezették, az ellenzék hatalmas átkozódásai között.

JEGYZETEK.

Arccipító szegénybélég. nemzeti becstelenség folytja esett Udvarhely vármegye nemzeti érületén. Marosvásárhely egyik tekintélyes lapja a „Független Székelység” így kiált hozzánk: „A hazafiatlan Udvarhely-megye elhatározta, hogy az ujonnan kinevezett főispánt installálja... Udvarhelymegyétől ezt a határozatot nem vártuk. Hát már a székelyek között is ott van a konkoly?... Fáj a lelkünk és szégyeljük s velünk együtt szegényen minden jó érzésű hazafi, hogy a Székelyföld anyavármegyéjében megesezt ez a hazafiatlanság és hogy az ország legmagyarabb vármegyéjével történt meg ez a csufság. Nem rajtunk mult, hanem azokon, akik előbbre valónak tekintették saját enjüket, mint a haza alkotmányát, a haza üdvösségét. A vármegye alkotmányosan választott tisztviselői közül csupán két bátor és férfi szavát megtartó tag maradt, akik következetesek voltak előbb hozott lelkes, minden tekintetben hazafias határozatukhoz s nyíltan, férfiasan meg merték mondani, hogy *fizetésükért megiszolgálnak, de hazafias érzületük, meggyőződésük nem eladó.* Szomorú állapot, megdöbbentő dolog, mely azt igazolja, hogy vidéki törvényhatósági bizottságaink legkevésbé sem képviselik a vármegyék közönségének hazafias érzelmeit. Nem képviselik, mert arra nem képesek. Nem képesek, mert a legtöbbször a hivatali presszió bármily hazafiatlan határozati javaslatához való hozzájárulásra rászoríthatja. Bárki végig tekint azon gyászos névsoron, amelyet a „Székely-Udvarhely” mult számának címe alatt gyászkeretben mutatott

be, könnyen meggyőződhetik állításunkról, ha szegényes viszonyainkat csak egy kissé ismeri. Meggyőződhetik, hogy nem annyira a teljes hazafiatlanság, mint inkább a kenyér és befolyás elvesztése miatt való félelem volt az oka, hogy a hivatalos falanx, mely közelében érezve a bár alkotmányellenes és így törvénytelen hatalmat, örökölt természetét megtagadni nem bírta és szelid bárány módjára — annak árnyékában meghúzódott... Koldussá, puha lelkűvé tett az osztrák nálunk is sokakat. Elfajult a székely vér!...

„A golyó és akasztófa” ideje rémesen közelget. A kimondhatatlan nyomor és szenvedés korszaka kedden beköszöntött — Ugron János császári biztos ugynevezett beiktatása alkalmából. Csendőri szuronyok villogtak Székelyudvarhelyt, a vármegye székhelyén. Már kora reggel szuronyos csendőrök csoportjai cirkáltak. A város képe valóságos csatatér benyomását keltette. A császári biztos beiktatásának nagy napja volt. A káposztafők és zöldszőlő telt szekerek között hivatalos léptekkel jövő-menő csendőröket mindenki megbámulta és még a Szejkó-vízét szállító bivalok is buszemekkel tekintettek a hivatalos hatalom kirendelt közgeire. Csodálkozak. Minek ez a szokatlan parádé?! Az inspekciós rendőrök még sokkal tekintélyesebbnek gondolták magukat s legalább is két oetávával magasabb hangon beszéltek a közönséges halandók fele; kvártélyozták az elárúsításra behozott vörös hagymakoszorukat, melyekből a keddi hetivásáron most feltűnő mennyiség terült el a piacon. Mintha a csendőrök, rendőrök és hagymakoszorus asszonyok is sejtettek volna, hogy ma van a császári biztos beiktatása... Mäskor, midőn alkotmányos időben valóságos főispáni beiktatás volt, nemzeti lobogók hirdették a magyar érzéstől lángoló hazafiságot. Most azonban ez csak a szegényerzéstől sejthető. Még az ég is könnyezett, siratta vérrel megszentelt alkotmányunkat, melyért valóságos szőharcban küzdöttek vármegyénk jobb érzésű honfiai. Halálsápadtság környékezte a nemzeti ügy ellen mélyhallgatással tüntető táborát, mely a beiktatásnapján este 9 órakor valósággal belopta kedves halott-ját a közgyűlési terembe. Ugy tetszett, mintha az utolsó kenetet adták volna fel neki: a halott arcú, fekete-sárga császári biztosnak. Köréje sorakoztak szolgálatkész udvaroncok. Azt akarták mutatni, hogy ők az igazi alázasat szolgák. No hát ezt fényesen is beigazolták, csak a lelkük maradt üres, mint az elfásult, önmagával meghasonlott hazaárulóké... A haza pedig tovább él és kidobja magából a salakot...

Moszkodás. Az „Udvarhelyi Híradó”-nak haladópartívá való átvedlése nem sikerült úgy, amint szerette volna... Ez okból látszólag „független” marad még egy rövidke ideig, mert ugy vette észre, hogy a jelenlegi „politikai atmoszféra” nem igen alkalmas ilyenmő metamorfozisokra. El akarja hitetni csekély számú olvasóival, hogy *tévedett*, nem az volt a szándéka, mint a mit *tényleg* irt... Szóval a *gondolata* a nemzeti küzdelem tábo-

rában volt, de a *keze* a husos fazekat fogta... Mi *ezt* a viláért sem vonjuk kétségbe; sokkal jobban ismerjük mi is nemes intencióit — a husos fazék erényében... Beismeri, hogy Ugron Jánosról melegebb hangon irt, mint kellett volna, azt azonban elhallgatta ravaszul, hogy *ezt a melegebb hangot az új főispán rendelte meg*, mert különben nem vett volna meg 250 példányt az „Udvarhelyi Híradó”-ból. Tudnia kellett, hogy az a 250 példány a hazafias bizottsági tagok megtévesztésére volt szánva, amint hogy tudta azt is, hogy az alispán fogja azokat elexpediáltatni — a megyeházáról. Tehát segédkezett nyújtott a nemzeti ellenállás letöréséhez. Ez a csunya, de mindenesetre jövedelmező üzlet csodálatosképzéért jött létre, mert az „Udvarhelyi Híradó” a „határozott nemzeti iránynak megalkuvást nem tűrő hive...” Nem alkudott, ezt is elhiszszük neki, mert a husos fazék környékén ez nem szokásos, mindenki kap abból a fazékból bőven, *a ki a főispán segédkezik*... Ezen megtörtént tények után sem érti azt, hogy miért hagyták faképnél a főszerkesztő és szerkesztőségi tagok, mikor „intenciói becsületesek és tiszták?” Mi meg-sugjuk neki. Azért, mert azoknak — mint lemondó-levelükben irták is — *tényleg* a „megalkuvást nem tűrő nemzeti irány a céljuk” és a tapasztaltak után nincs alkalmuk arra, „hogy minden megjelenő cikkről előzetesen tájékozást szerezzenek...” Mindezekből mi következik hát? Nem az, hogy a felelős szerkesztőket is meg akarta tévesztetni azokkal a meleg hangu cikkekkel? Végül még azt a konfidens megjegyzést teszi az a haszonpárti ujság, hogy mi azzal nem haszáltunk a nemzeti ügynek, hogy a körmere koppintottunk. Hát ebben nincs igazsága, de abban igen, hogy arra a meleghangu és együgyű cikkre tényleg kár volt ennyi helyet pazarolni, de mégis szükséges volt ez, mert az „Udvarhelyi Híradó” *segítette elő azt, hogy ilyen szegényen érte ezt a vármegyét.* És ezt jegyezzék meg jól a székelyek. Nekünk pedig önkénytelenül eszünkbe jut La Rochefoucauldnek ez a mondanása: „Vannak, akik ismerik ugyan együgyűségüket, de saját előnyükre jól tudják értékesíteni azt...”

KÜLÖNFÉLÉK.**Mikor az akasztófát faragják.**

— TÓTH KÁLMÁN után. —

Mit faragsz Bécs, mit faragsz Itt a késő éjjelen?
— Akasztófát faragok
Alkotmány függ majd ezen;
Ezeréves ősi fa
Olyan erős, olyan ép,
S lassan ezen fojtja meg
Hitvány svaregelb söpredék.

Mit faragsz Bécs, mit faragsz Itt a késő éjjelen?
— Akasztófát faragok
Minden megye függ ezen;
Ősi bástya, mostan is
Vivja százados jogát,
S most meg erre köti fel
A becstelen zsarnokság.

Mit faragsz Bécs, mit faragsz Itt a késő éjjelen?
— Akasztófát faragok
Csomó törvény függ ezen;
Szent volt, mint a becsület,
Mindannyit eskü köti,
S ime most a szemtelen
Becstelenség felkötö.

Mit faragsz Bécs, mit faragsz
Itt a késő éjjelen!
— Akasztófát faragok
A parlament függ ezen;
Megtisztult; — választáson
Pusztult a gaz mindenütt,
S felköti a „szemétnép“,
Kiknek nincsen Istenük.

Mit faragsz Bécs, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
— Akasztófát faragok
Ellenzék függ majd ezen;
Egytől-egyig mind vitéz
A hazáért halni kész,
Jaj, hogy meg meri ölni
A hazátlan gyülevezs.

Mit faragsz Bécs, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
— Akasztófát faragok
A sajtó függ majd ezen;
Szabadságát kivívták
Negyvennyolcnak ifjai,
Cenzor kézzel fojtja meg
Most néhány sehonnai.

Mit faragsz Bécs, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
— Akasztófát faragok
Az ifjuság függ ezen;
Csupa hazaszeretet,
Szívük olyan fenn dobog,
Egyetemről kiölik
Reakciós rektorok.

Mit faragsz Bécs, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
— Akasztófát faragok
Egész nemzet függ ezen;
Nagylelkű, mely nem tipor
Százados bős ellenén,
Hagyja magát legyűrni,
S meghal Bécsnek kötelén.

Az Ur Isten verje meg,
Ne bocsásson meg nekik,
Kik e hálás nemzetet,
S alkotmányt megölik,
S mindazon intézménynek,
Melynek most vesztélete,
Mindörökkön örökké
Aldva legyen szent neve!

K. Mártonffy Imre.

— **Fáklyásmenet.** Vasárnap este óriási közönség részvételével fáklyásmenet volt városunkban. S. O. Gáspár főgimnáziumi igazgató és Dr. Valentsik Ferenc tiszteletére. Az előbbi tanügyi előadója lévén az erdélyi rom. kath. státus gyűlésének, már reggel Kolozsvárra utazott s így a lelkes közönségnek meg kellett elégedjék a fáklyák fénye és zeneszó mellett történt tünemény felvonulással. Dr. Valentsik tiszti főügyész lakása előtt Dr. Kovácsy Albert ügyvéd tolmácsolta a közönség bizalmát és köszönetét, melyet a derék tiszti ügyész a nemzeti ellenállásban való következetes kitartásával kiérdemelt. Dr. Kovácsy tüzes szónoklatára nyugodt lelkiismerettel, hazafias lelkesedéssel válaszolt az ünnepelt és megköszönte a kitüntető bizalmat, melyre ezután is érdemet kíván szerezni. A polgárság a Kossuth-nóta hangjaival vonult fel a Kossuth-utcán s a garadába rakott fáklyák messze felcsapó lángjai mellett busult a haza állapotján.

— **A hazafiasan gondolkozó és cselekvő törvényhatósági bizottsági tagok közül két igen tekintélyes bizottsági tag neve mult számunkból kimaradt.** Ezen tévedésünket helyreigazítandó, kijelentjük, hogy Papp Mózes székelykeresztúri tanár és Pálffy Dénes földbirtokos Tarcasfalváról ugyancsak nem tartoznak azon gyászmagyarok közé, akiknek nevét elrejtett példakép gyászkeretben közöltük.

— **Tisztelgés.** Stratziinger Emil kir. pénzügyi tanácsos, pénzügyigazgatónál szombaton a helybeli pénzügyigazgatóság, a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvévisés, az adóhivatal tisztviselői kara, valamint a pénzügyőri

biztos tisztelgett. Ezt megelőzőleg Roediger Gyula helyettesnél gyűltek össze, aki beszédet intézett a tisztviselőkhöz; elismervén az általa 8 hónapra keresztül vezetett pénzügyi adminisztráció menetében kifejtett lankadatlan munkásságukat, melynek eredménye, hogy ő is a beléje helyezett bizalomnak megtehető. Az éljenzessel fogadott beszéd után Roediger vezette a tisztviselőket Stratziinger Emil pénzügyi tanácsos elé, ahol rövid, de magvas szavaiban az új pénzügyigazgató érzelmeinek elevenére tapintott. Azon kívánságának adván kifejezést, hogy itt tartózkodása nyitható balszámként hasson fájó szívére (három gyermeke van itt eltemetve) s kérte, hogy tisztviselőtársait fogadja jóindulatába. Stratziinger hálásan köszönte meg a nem várt kitüntető bizalmat. Könnyes szemekkel emlékezett meg azon hantokról, melyek őt e városba folyton visszavonították. A munkában jó példával fog előjárni s kéri tisztviselőtársainak őszinte bizalmát. Viszont ő is a hivatalos teendőin kívül csak egy célt ismer, tisztviselői társain segíteni, őket becsületes munkájukban támogatni. Szeretettel szíveskedéssel szorított kezét a küldöttség minden tagjával, akik végül lelkesen megéljeneztek.

— **Közgyűlési esemény.** A hosszú akció vége is a „főispán“ formális felesküvése lett. De konstatajuk, hogy Ugron János „főispán“ suba alatt tette le az esküt. Ugyanis legnagyobb subája lévén Koncz Ármán gyógyszerésznek, reá terítették s úgy csempeszték be a közgyűlési terembe. Így is tette le az esküt, mert rajta felejtették, avagy az is lehet, hogy tojás elleni paizsnak hagyták ott, félve az ellenzék ilyen irányú ténykedésétől.

— **Tejszövetkezet a megyében.** Mig Marostorda vármegyében a tejszövetkezetek száma már 25 felé jár, addig nálunk eddig egyetlen tejszövetkezet sem működött, élénken mutatva hátramaradásunkat. A miniszteri kirendeltség most Kobátfalván létesítette az első tejszövetkezetet. A Svédországból hozott modern gépeket mult héten állította be Vencel Dezső királyi vajmester és e hó 12-én a szövetkezet üzemét már meg is kezdte. A vajjat jó áron egy budapesti exportörnek adta el, a ki azt Budapestre, Bécsbe, sőt Berlinbe viszi. A lefolyó tejet a községbeli lakosok viszik el olcsó áron és így a nép táplálkozása is javul. Később a szövetkezet juhturó gyárat fog létesíteni és sertéshizlaldát is állít be a kirendeltségtől kapott fajsértésekkel. A tejszövetkezetet Robonyi Adolf birtokos vezeti és őt a környékbeli papok és tanítók támogatják, mint igazgatósági tagok. A nép bizalmatlansága — mint minden ismeretlen új dologgal, úgy ezzel szemben is — nagy volt, de most már fényes kilátásokkal kecsegtet a jövő. A részjegyek száma aláírásuk volt mintegy 60 és most már 180 körül jár, de még folyton jönnek jelentkezők a környékbeli községekben is, úgy, hogy ha így halad, akkor újra már gőzüzemű motorhajtásra kell a gépeket berendezni.

— **Alkotmány védelem.** Id. báró Wesselényi Miklósnagygyűlésre hívja az erdélyi rész független érzelmeit, igaz magyar polgárságot Kolozsvárra, hol folyó évi november 19-én d. e. 10 órakor a városi vígadóban határoznak a nemzeti ellenállás és

alkotmányunk védelmének szent ügyében. A nagygyűlésen vármegyénkbeli is többen fognak résztvenni.

— **Az eskü után . . .** A „főispáni eskü“ után vacsorára gyűlt össze a gyászmagyarkák serege a Budapestszálló kistermében. Az este 7 órára várt „vendégek“ azonban csak 9 óra után juthattak a fehér asztalhoz, ahol Ugron János adminisztrátor is megjelent. A hosszas várakozás alatt a tokány alaposan megkomzódott és a bor szörnyen megecetesedett. Ehhez járult a vadalmaizü pohárköszöntők sokasága. A hangulatot találon jellemzi a következő vers, melyet Arany János után szabadon fordítva közlünk:

Ott iszik Ugron is hűveivel sorban:
De mintha keserűt érezne a borban.
Haza megy, komor lesz, szó kifogy belőle,
Kornyadoz, el is megy aznap esztendőre . . .

— **Gazdakörök tanulmányi kirándulása.** A Kobátfalván működő tejszövetkezet meglekintésére és az ottani üzem tanulmányozására e hó 21-én (kedden) több gazdakör kirándul Kobátfalvára. A kirándulók reggel 9 órakor érkeznek meg, midőn az állami vajmester a gépek megindítása mellett magyarázatokkal fog szolgálni az érdeklődőknek.

— **Hollaki és Ugron.** A megye közgyűlésén indítványba volt hozva Hollaki távozó főispán arcképeinek lefestése. Elmaradt, így lett Hollaki képtelen és Ugron János mindenre képes.

— **Gazdakörök statisztikája.** A magyar gazdaszövetség egyik legutóbbi kiadványában közli Magyarország vármegyéiben alakult gazdakörök számát. Mult évben a gazdakör legtöbb volt Nógrád vármegyében (47), viszont Udvarhely megye volt a legutolsó egyike. Ezelőtt 2 évvel nálunk volt gazdakör: egy a szentkirályi, utána a keresztúri. 1904. évtől fogva, tehát rövid 1½ év alatt az egész országban a gazdakörök száma a legtöbb lett Udvarhely vármegyében, tehát ezen a téren a mi vármegyénk vezet! Ma ugyan a miniszteri kirendeltség megbízottjától nyert hiteles értesülés szerint vármegyénkben van gazdakör 75, tehát az összes községek számának (135) 55%-a van gazdakörben tömörülve. Az összes községek több mint felénél tehát vezetik és oktatják a népet „tanácsosok“ a gazdasági téren, a mihez a kirendeltség révén „kalács“ is járul.

— **Tanítócska** Lapunk mult számában a nemzeti küzdelem letörésére vállalkozó egyik tanítót tanítócskának címeztük. Ez a közgyűlésen is szóba került. Gyarmathy Dezső főszerkesztőnk magyarázta meg ennek értelmét. Nem lesz erdektelen ismételnünk. «A tanítói kar minden tekintetben közbecsülést érdemlő testület, de mégis vannak, kik visszaélést követnek el, ezek pedig a testület rovására lesznek felsorolva. A testület érdekében tartom szükségesnek ezeket megkülönböztetni a testület igen sok jeles tagjától, mint kicsiny alakokat tanítócskáknak címezve.»

— **Ujabb szövetkezetek a megyében.** Az itteni gazdaközönség, amit eddig mulasztott, most ugylátszik fölérve tespedéséből, pótolni akarja és rohamos lépésekkel halad előre. A kigazda gazdasági előrehaladásának legnagyobb emeltyűje: a tejszövetkezet most indult meg e vármegyében, a legelső Kobátfalván. Ezen példa nyomán a miniszteri kirendeltség

megbízottja egyik tejszövetkezetet alakítja a másik után, ami fő: állatbiztosító szövetkezettel kapcsolatban. Megalakult a második állatbiztosító és tejszövetkezet Ujszékeleyen a gazdakör kebelében S. Z. Elek elnöksége mellett, a harmadik Muzsnán M. Á. J. János elnöksége mellett a gazdakör tagjaiból. Alakulás alatt vannak még Szentegyházfaluban, Magyoróson. Olaszteleken, Síménfalván, Homoródszentmártonban, Homoródszentpálon, Szentkirályon. A gazdakörök tehát termik gyümölcsöket. Még ebben az évben kilátás van reá, hogy az állatbiztosító és tejszövetkezetek száma tízre fog rugni, átalakítva egy-egy vidék egész gazdasági ösdi berendezését és megnyitva a lassu, de biztos vagyonosodás forrásait.

— **A haladó-kör új lapja.** Értesülésünk szerint egy új lap fog megindulni városunkban. Ez azért vált szükségessé, mert az „Udvarhelyi Híradó“-t még ingyen és bérmentve sem akarta senki olvasni. Ugy gondolták tehát, hogy a „haladók“ újságját az „Udvarhelyi Híradó“-val kapcsolatosan küldik meg a tokányrend lovagjainak, így remélik, hogy ennek néhány olvasója is asszimilálódik — haladó-pártivá. Új évkor azután az „Udvarhelyi Híradó“ nyugovóra térne. Az új lap szerkesztőjéül alkalmasabb ember hiányában Koncz Ármán gyógyszerészt, a tyukszemtapaszok avatott kezelőjét és a haladó-párt legnagyobb interpretátort emlegetik. Gratulálunk! . . .

— **Segély a parajdi tűzkárosultaknak.** A miniszteri kirendeltség a parajdi tűzkárosult kigazdák számára kiknek vetőmagja, gazdasági felszerelése pusztult el, 1000 K segélyt eszközölt ki. Az egettek nagy része napszámos volt és azok részben már kaptak, részben még kapni fognak inségsegélyt. Most ezen 1000 koronából csupán földműveléssel foglalkozó kigazdák segélyeztetnek, kiknek száma 15. A gazdák diószegi óriásbuza, champlein járó buza, tengeri, árpa, zab vetőmagvat, vas váltó ekéket, vas boronákat, szekereket kapnak, hogy megakadt gazdasági üzemüket ismét folytathassák.

TANÜGY.

Tanítógyűlés. Az udvarhelyvármegyei Tanító-Egylet „Homoróvidéki Tanítókköre“ Homoródmáson f. hó 23. d. e. 9 órakor köri gyűlését a következő tárgysorozattal tartja meg: 1. Elnöki megnyitó. 2. Előző gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. 3. Gyakorlati tanítást tart Kriza Sándor helybeli áll. isk. igazgató. 4. Felolvas Pataki József dályai áll. isk. tanító. „Milyen családi viszonyok között élnek a hazugsághoz szokott tanítványok?“ c. tételről. 5. Felolvas Kriza Sándor helybeli áll. iskolai igazgató „Mivel szokta tanítványait igaz, őszinte beszédre szoktatni?“ c. tételről. 6. Szavaltat Vári Elek h-keményfalvi állami tanító által. 7. Felolvas Jakab József muzsnai állami isk. igazgató „Az iszakkosság elleni védekezés és az iskola“ című tételről. 8. A jövő évi költségvetés megállapítása és a tagsági díjak befizetése. 9. Négyes énekszólammal ének, előadják: Kiss Mózes abásfalvi, Deák Mózes h.-ujfalvi, Derzsi Géza bágyi és Vári Elek h.-keményfalvi tanítók. 10. Jelentések, indítványok tárgyalása. 11. A jövő gyűlésnek helye és tárgysorozata. 12. Elnöki zárszó s végül közös ebéd. Ez ülésre a kör tagjai s tanügybarátok tisztelettel meghívotnak. Homoródmáson, 1905. november 5. Kriza Sándor, köri elnök.

